

Novine u praksi Ustavnog suda BiH

► Pripremile: Ermina Dumanjić i Sevima Sali-Terzić, Ustavni sud BiH

Uvod

Za ovo izdanje časopisa „Pravna hronika“ Ustavni sud Bosne i Hercegovine je izdvojio tri predmeta iz svoje prakse, i to jedan koji se odnosi na pitanje zakonitosti pritvora u kontekstu člana 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: Evropska konvencija), jedan koji se odnosi na privremeno povjeravanje djece jednom roditelju i povredu prava na pravično suđenje i porodični život prema čl. 6. i 8. Evropske konvencije, te jedan predmet koji se odnosi na izricanje mjera zabrane napuštanja boravišta i zabrane putovanja u kontekstu člana 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju.

U nastavku su detaljnije opisana činjenična i pravna pitanja u navedenim odlukama.

Član 5. Evropske konvencije Odluka broj AP 2756/23 – zakonitost pritvora, nema kršenja

Činjenice i apelacioni navodi

Apelant je pred Ustavnim sudom BiH osporio rješenja Suda BiH kojima je, nakon potvrđivanja optužnice, utvrđeno da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost trajanja mjere pritvora koja mu je određena. Apelant je, između ostalog, naveo da pretresno vijeće nije funkcionalno nadležno za određivanje pritvora, te da je o produženju pritvora trebalo da odluči vanpretresno vijeće koje može izvršiti uvid u sve dokaze.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da odredba člana 131. stav 2. ZKPBH propisuje da „pritvor određuje ili produžava rješenjem sud“, a da odredba člana 137. regulira pritvor nakon potvrđivanja optužnice. Dakle, nužno je da o pritvoru odluči sud pune jurisdikcije, ali i da u odluci o pritvoru budu izneseni samo razlozi koji se tiču pritvora, a ne i merituma predmeta. S obzirom na navedeno, Ustavni sud BiH je smatrao da pitanje da li je pritvor određeno vanraspravno ili raspravno vijeće ne može *per se* utjecati na zakonitost pritvora, ako su ispunjeni navedeni uvjeti.

Članovi 6. i 8. Evropske konvencije Odluka broj AP 2766/23 – privremeno povjeravanje djece ocu, kontakti sa djecom, obrazložena odluka, kršenje

Činjenice i apelacioni navodi

Apelantica je osporila rješenja redovnih sudova o privremenom povjeravanju djece tužiocu (ocu). Također, prigovorila je da su redovni sudovi donijeli osporene odluke a da joj prethodno nije bio dostavljen tužiočev prijedlog za određivanje mjere osiguranja. Apelantica je navela i da osporenim odlukama nije odlučeno o tome kako će apelantica viđati svoju djecu.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da drugostepeni sud nije demantirao apelanticinu tvrdnju da

joj prijedlog mjere osiguranja nije dostavljen na izjašnjenje. Također je istakao da se redovni sudovi uopće nisu bavili pitanjem da li je zadovoljen uvjet iz člana 278. stav 1. Porodičnog zakona, tj. da li u konkretnom slučaju postoji takva „hitnost“ kojom bi se moglo opravdati odstupanje od principa „jednakog tretmana ili ravnopravnosti stranaka“ kao jednog od osnovnih načela prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud BiH je, također, istakao da se osporene odluke o privremenom povjeravanju djece tužiocu zasnivaju isključivo na procjeni da je njegov „imovinski kapacitet“ da djeci osigura adekvatne uvjete za normalan rast i razvoj bolji od apelanticinog.

Međutim, ekonomska snaga jednog od roditelja jeste važan, ali ne može biti i odlučujući faktor da bi na osnovu samo tog faktora sud mogao donijeti odluku o povjeravanju djece jednom bez prava drugog roditelja da ima adekvatne kontakte s djecom. Stoga je Ustavni sud BiH smatrao da su redovni sudovi u ovom slučaju propustili da ispituju i uzmu u obzir sve bitne aspekte i da odluče šta je u najboljem interesu djece, kako to predviđaju zakoni i Konvencija o pravima djeteta. Ustavni sud BiH je posebno istakao da drugostepeni sud nije dao nikakvo obrazloženje u vezi sa apelanticinim navodima da je, u međuvremenu, osigurala sebi smještaj i sve troškove života, kao i da ostvaruje prihode. Također, iz obrazloženja odluke se ne vidi ni da je drugostepeni sud obratio pažnju na apelanticine žalbene navode o tome da je tužilac prijavljen zbog nasilja u porodici. Potpuno uvažavajući pravo svakog na presumpciju nevinosti, Ustavni sud BiH je istakao da su takvi navodi, ipak, zahtijevali da sud to pitanje ispita s dužnom pažnjom, kako bi što bolje mogao utvrditi šta je u najboljem interesu djece. Imajući sve to u vidu, Ustavni sud BiH je utvrdio da je prekršeno apelanticino pravo na pravično suđenje u dijelu koji se tiče prava na obrazloženu odluku.

Osim toga, Ustavni sud BiH je zaključio da je povrijeđeno i apelanticino pravo na porodični život, jer osporenim odlukom o povjeravanju

maloljetne djece nije odlučeno o apelanticinom pravu da viđa svoju djecu, što nije ni u skladu s principom „najboljeg interesa djece“ iz stava 3. člana 9. Konvencije o pravima djeteta.

U toj odluci Ustavni sud BiH se pozvao na predmete iz prakse Evropskog suda: *S. J. P. i E. S. protiv Švedske* od 28. augusta 2018. godine, *Buchletier protiv Njemačke* od 28. aprila 2016. godine, *Z. J. protiv Litvanije* od 29. aprila 2014. godine, *Vysbnyakov protiv Ukrajine* od 24. jula 2018. godine, *Vujica protiv Hrvatske* od 8. oktobra 2015. godine, *Glubaković protiv Hrvatske* od 12. aprila 2011. godine, *Popadić protiv Srbije* od 20. septembra 2022. godine.

Član 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju

Odluka broj AP 1539/23 – izricanje mjera zabrane napuštanja boravišta i zabrane putovanja nakon ukidanja pritvora tokom kojeg nije utvrđena opasnost od bjekstva, kršenje

Činjenice i apelacioni navodi

Osporenim rješenjem Suda BiH apelantu je ukinut pritvor, pa su mu, u skladu sa članom 126. st. 1. i 2. ZKP, određene mjere zabrane napuštanja boravišta i zabrane putovanja van Bosne i Hercegovine. Apelant je pred Ustavnim sudom BiH osporio zakonitost izrečenih mjera, tvrdeći da tokom postupka nikada nije utvrđeno da postoji opasnost od njegovog bjekstva i da nije bilo osnova da mu se odrede te mjere.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da je apelantu, prije izricanja navedenih mjera, bio određen pritvor zbog postojanja opasnosti da će boravkom na slobodi uništiti, sakriti dokaze i tragove važne za krivični postupak, odnosno da će ometati krivični postupak utjecajem na saučesnike i svjedoke, u smislu člana 132. stav 1. tačka b) ZKP. Dalje je zapazio da je Sud BiH mjere zabrane napuštanja boravišta i zabrane putovanja van Bosne i Hercegovine apelantu izrekao sa

obrazloženjem da će se njima „osigurati kontrola apelantovog kretanja u mjeri koja će osigurati njegovo prisustvo u postupku“. Međutim, Sud BiH nije ni prilikom izricanja navedenih mjera, niti ranije, prilikom određivanja i produženja pritvora, ispitivao i/ili utvrdio da postoje okolnosti koje ukazuju na to da bi apelant mogao pobjeći, ili otići u inostranstvo, kako je to

propisano članom 126. st. 1. i 2. ZKP. S obzirom na to, Ustavni sud BiH je zaključio da osporene odluke ne zadovoljavaju standard „zakonitosti“ koji je neophodan za izricanje navedenih mjera zabrane, te da je takvim odlukama povrijeđeno apelantovo pravo na slobodu kretanja i prebivališta garantirano članom 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju.